

dette vil aldrig kunne naas, hverken ved det, som vi havde før 1871, eller ved det, vi have havt efter 1871, og heller ikke ved det Lovforslag, som nu foreligger her, thi det overbebyrder Drengene fuldt saa meget, som de andre. Naar jeg ser bort fra anden Afdeling — der i og for sig foraarsager en særlig Art af Overbebyrdelse, som jeg vil kalde Børnens Forkludring — er der kun en eneste Bestemmelse i Lovforslaget, som gaar ud paa at formindste Overbebyrdelsen, nemlig Bestemmelsen om Limeantallet, som jeg tror er blevet nedsat. (En Stemme: Nei, det er det samme.) Er det det samme, ja saa er det altsaa ikke engang det. Den høitærede Minister er ikke engang gaaet saa vidt, at han har fristaget os for den filosofiske Prøve ved Universitetet (Afbrydelse.) Ja, men hvad der vedkommer en Lov, er jo netop det, der staar i Loven, og en Lov er jo ikke et saa helligt Begreb, at man ikke kan sætte ind deri, hvad det skal være. Hvis man altsaa sætter ind i Loven den Bestemmelse, at den, der har taget Afgangsøxamen, dermed har faaet Ret til at underkaste sig Embedsøxamen, saa er jo dermed Forpligtelsen til at tage philosophicum afføkket, og hvis dette skulde være mindre systematisk, saa er Ulykken jo ikke saa stor, thi den Gavn, som de ville faae derved, at de blive fri for at tage philosophicum og forkludre et Aar af deres Fagstudium — thi det er sædvanlig saaledes, at det gaar til — vil være saa stor, at den langt vil kunne opveie de formelle Mangler, som derved maatte fremkomme i Loven. Men der er ogsaa en anden Ting, som kunde være gjort, og som det kommer an paa at faae gjort, hvis man vil haabe at naae det, der skal naaes ved dette Lovforslag, nemlig at sætte en Vorn for Overbebyrdelse, og det er at forandre Examen og Examenkaraktererne. Det kan ikke nytte det Alleringeste, at der findes en Lov, hvori det i store Træk hedder, at de og de Fag læres. I Motiverne hedder det, at man ønsker ikke Overbebyrdelse, men Examen er jo overladt til fremtidige Administratorer, og der er jo ikke engang i Administratorernes Haand lagt en saadan Magt, som er nødvendig, for at de kunne tvinge Rektorerne til at lade være at overbebyrde Børnene. Jeg mener, at Faglærerne ikke skulle tage Magten fra Rektorerne, hver i sit Fag, og atter Rektorerne tage Magten hver i sin Skole, og saaledes opad; thi saa vilde det blive en samlet Stige af Overbebyrdelse, som vilde ende med at forkræffe dem; der troede, at nu vare de borte fra Overbebyrdelse, men som dog fra Først af burde have set, at de ikke kunde komme bort derfra paa den Maade; thi det eneste Middel dertil er at gjøre den afsluttende Prøve simpel og let. Naar dette er Tilfældet, saa kommer der ingen Overbebyrdelse tilføede; men det tror jeg ikke vil naaes ad den Vej, som den høitærede Minister er gaaet. Ministeren har fastholdt den

nuværende baade uretferdige og til Overbebyrdelse særlig hørende Prøve i de enkelte Latinstoler, istedetfor at gaa tilbage til det gamle System og lade Prøven blive en passende Prøve ved Universitetet eller ved en Kommission; thi det er i denne Sammenhæng ligegyldigt. Dernæst har han begaaet en anden Feil, nemlig den, at han har aabnet Mulighed for altfor mange Fag. Jeg vil ikke tale om alle Versionerne, thi det er jo ganske ligegyldigt. Det, det kommer an paa, er at kunne skrive en Oversættelse. Enten skal man kunne udtrykke sig i Sproget — og for at foretage denne Prøve har man jo Stil i de vedkommende Sprog — eller ogsaa er det fuldstændig tilstrækkeligt med mundtlig Overtøring, hvorigennem det fuldkomment godt kan vise sig, om Vedkommende er Sproget saa mægtig, at han kan det, som han skal kunne. Dette er, som sagt, en Biting. Hovedsagen er, at der er altfor mange Fag til Examen. Der er Tillægsøxamen og der er Mulighed for saa mange Fag til Examen, at hvordan det end gaar med dem, vil det føre til Overbebyrdelse. Simplificerer man Examen og lægger man den til Universitetet, saaledes at det bliver muligt for Eleverne at komme igennem med noget Ringere, saa vil Overbebyrdelsen af sig selv falde bort. Det vil have den meget store Fordel, at det nuværende Statsreguleringsystem paa den lærde Underviisnings Omraade bliver søkket. Det er nemlig Ulykken, at Staten ikke er særlig kompetent til at bedømme, hvilken lærd Underviisning der er den bedste. Det kan den ikke. Den skal naturligvis træde til, fordi det ikke ligger i de private Kræfters Magt at paatage sig hele den lærde eller høiere Underviisning. Der maa Staten supplere og maa for de Skolers Vedkommende, som den opretter, naturligvis have sin Mening om, hvad den anser for rigtigt eller galt, og indrette dem saa godt, den kan, men Staten bør saavidt muligt saavel paa dette Omraade som paa andre aandelige Omraader sørge for, at der hersker fuldkommen fri Konkurrence, hvilket er Betingelsen for, at det aandelige Liv kan trives. Det sker ikke ved dette Lovforslag, ligesaa lidt som det er sket ved de tidligere Love. I saa Henseende er Ministeren, som der ogsaa staar i Motiverne, bleven staaende ganske paa den nuværende Ordning. Det er de særlige, enkelte Skoler, som have Ret til at holde Examen, og private Skoler faae denne Ret, naar de indrette sig, navnlig i det sidste Aar af deres Kursus, ganske efter det Skema, som Ministeren har for Statens Skoler. Det er en Regjereri af den alleruheldigste Art, der har faaet Lov til at udbrede sig paa dette Omraade. Det er en Ting, der vil føre til Overbebyrdelse; thi kunde der tænkes en virkelig Frihed for de private Skoler til at uddanne deres Elever og derigennem bringe klassisk eller realistisk dannede Mennesker ud i Verden eller ind til